

Več realizma

Te dni smo slišali z več strani tožbe, da so pripadniki naše mlade generacije preveč razvnamajo za razna splošna vprašanja, politična in druga, ki se Slovencev ne tičejo ali le minimalno, medtem ko se izogibljejo konkretnega in podrobnega političnega, pa tudi drugega, npr. narodnoobrambenega dela. Menijo namreč, kot se zdi, da bi z rešitvijo raznih splošnih italijanskih, evropskih ali svetovnih problemov bilo avtomatično rešeno tudi vprašanje obstoja in napredka naše manjšine.

Ni izključeno, da bi to pozitivno vplivalo na naše razmere, toda izkušnje nas učijo, da se ne smemo zanašati na take avtomatizme in na splošno odlašajočo moč naprednih gesel. Tako je bilo npr. geslo o samoodločbi narodov po prvi svetovni vojni nedvomno napredno, a prav takrat je bilo slovensko narodno telo od istih, ki so iznašli ta gesla, tako amputirano kakor še nikdar prej v zgodovini.

Drugi tak primer — da navedemo le še enega izmed mnogih — je bilo geslo oziroma načelo o uvedbi narodnega jezika v cerkve. Nihče ga ni tako z zadoščenjem sprejel kot ravno slovenski verniki, a rezultati je, kot vidimo, danes ta, da je slovenski jezik prav v imenu tega načela izgnan iz velike večine cerkva v Beneški Sloveniji in na slovenskem Koroškem, kajti o jeziku v cerkvah so odločale cerkvene in občinske oblasti in drugi lokalni organi, ne pa verniki sami, ki mnogokje sploh niso upali izraziti svoje volje.

Spričo teh izkušenj se lahko mirno reče, da je tudi današnje vnemanje naših mladih za tuje ideologije, programe in gesla ob zanemarjanju naših konkretnih problemov zgrešeno in celo huda napaka, ki se nam bo prej ali slej nedvomno maščevala. Res je, da delajo mnogi mladi tako iz iskrenega prepričanja, toda mnogo je tudi takih, ki jim služi vnema za »široke probleme«, spričo katerih se zdijo problemi naše manjšine in našega naroda malenkostni, samo za izgovor, da jim ni treba ničesar delati. Govoriti je lepo in prijetno in diskutiranje o splošnih italijanskih in svetovnih problemih na raznih sestankih nudi priložnost za razkazovanje politične razgledanosti in izobrazbe, vendar pa je vse to največkrat jalovo, retorika, ki odvraca take ljudi od naših resničnih problemov. Lahko bi celo rekli, da je ta gon po svetovnonazorski in politični retoriki danes eden najbolj negativnih in škodljivih pojavov v življenju naše manjšine, ker je deljansko pojav odtujevanja naši resničnosti.

Volivne perspektive

15. junija bodo v Italiji deželne in občinske volitve, ki bodo važne predvsem kot barometer »političnega vremena«, to je ljudskega razpoloženja. Aktivnost političnih strank je že vsa usmerjena k volitvam. V Rimu se vrstijo sestanki in seje osrednjih strankarskih vodstev, na katerih določajo volilne programe in izbirajo kar najbolj učinkovita volilna gesla. Čeprav te volitve ne bodo zadevale parlamenta in torej ne bodo spremenile razmerja moči med strankarskimi zastopstvi v poslanski zbornici in senatu, bodo vendar važne za notranjepolitično razmerje sil, ker bodo pokazale, kam se nagiba politična tehnika, ali na levo, ali na sredino, ali morda celo na desnico.

Komunisti pritiskajo s svojim predlogom za zgodovinski kompromis s Krščansko demokracijo, zastopajoč tezo, da brez zavezanosti med njimi in krščanskimi demokrati ni mogoče potegniti Italije iz sedanje gospodarske in politične krize. Medtem ko je ta teza do pred nekaj meseci našla nekaj odmeva v vrstah krščansko-demokratske stranke, pa je ta odmev zadnji čas izzvenel, k čemer je pripomoglo več dejavnikov. Eden je bil razvoj položaja na Portugalskem, kjer je tamkajšnja komunistična partija razodela nebrzdan gon po hegemoniji oblasti in po metodah, ki od blizu spominjajo na stalinizem. Drugi dejavnik je Fanfanijeva energična politična akcija zoperstavljanja takemu »zgodovinskemu kompromisu«, tudi s sklicevanjem na situacijo na Portugalskem. Predvsem pa Fanfani kot politični tajnik Krščanske demokracije noče sklepati kompromisov s komunisti, ker meni, da demokracija, krščanska ali kakršnaoli, in komunizem kot totalitarna politična ideologija in sistem ne gresta skupaj in da bi bilo tako sodelovanje neneravno. Tretji dejavnik je pomanjkanje pozitivnega programa komunistične stranke. Doslej je gradila vse samo na opoziciji, proti vladni KD, ustvarila si je razčlenjeno in dosledno opozicionalno dialektiko, ki bi jo morala v primeru »zgodovinskega kompromisa« zamenjati, a s čim? Nedvomno bi ne hotela prevzeti odgovornosti za reševanje Italije iz raznih kriz, če bi to reševanje ne šlo po njenih predlogih in teorijah, toda o tem bi se vnele že za zeleno mizo ostre polemike s KD, kaj šele v skupni vladi, če bi do nje sploh prišlo. Verjetno bi bila taka vlada od vsega začetka paralizirana, saj je KD težko vladati celo skupaj s socialisti.

Vsekakor pa se je komunistom posreči-

lo prepričati velik del javnega mnenja v Italiji, posebno med mlajšimi, da je »zgodovinski kompromis« edina rešitev. Volitve bodo pokazale, do kolike mere je javno mnenje zó tako perspektivo, kajti tisti, ki so zanj, bodo nedvomno volili predvsem KP in kandidate tistega krila v KD, ki so znani po tem, da bi bili pripravljeni sprejeti tak kompromis. Zmaga takega mnenja bi mogla pomeniti hudo krizo za Fanfanija v vodstvu KD. Verjetno je, da bodo mnogi mladi volivci, posebno tudi osemnajstletniki, volili za tako smer, ker vidijo v svojem idealizmu in neizkušenosti samo pozitivno plat takega kompromisa, ne pa tudi negativne. Zna se torej zgoditi, da bo število komunističnih glasov nekoliko naraslo, vendar pa kak močan skok KP naprej ni verjeten.

Krščanska demokracija gre na volitve nedvomno s skrito bojznijo, da se ji bo maščevalo njeno nedemokratsko stališče pri referendumu o razporoki, pa tudi njena vedno bolj očitna neučinkovitost pri reševanju raznih akutnih vprašanj v državi, gospodarskih, socialnih, političnih itd. Za to neučinkovitost lahko ima sto izgovorov in opravičil, tudi takih, ki povsem držijo, toda dejstvo to ne spremeni in mnogi ljudje vidijo in upoštevajo predvsem dejstva. Dejansko je KD utrujena od dolge oblasti, ki pa je ne more odložiti. In tako tudi ne najde možnosti, da bi se notranje prenovila in se znebila raznega balasta, ki se

(dalje na 2. strani)

—o—

DOKUMENTARNE ODDAJE O KONCU DRUGE SVETOVNE VOJNE

Slovenska in italijanska televizija pri našata zadnje dni zelo zanimive dokumentarne oddaje o koncu druge svetovne vojne, za 30-letnico osvoboditve. Tako je bila npr. oddaja na slovenski televiziji o pomladi '45, v kateri so ljuje, ki so doživeli tiste dni in bili nosilci tistih dogodkov, čeprav bolj v stranskih vlogah (a važna je bila vsaka), pripovedovali, kaj se je dogajalo, nopr. pri osvoboditvi Ljubljane ali prve čase po vojni.

Slovenska televizija je oddajala tudi razne slovesnosti za 30-letnico osvoboditve.

Italijanska televizija pa je prikazala med drugim dokumentarne filme o zadnjih mesecih vojne, npr. o prodiranju zavezniškov v Hitlerjevo Nemčijo, o zadnjih poskusih nacistične obrambe in o zavzetju Berlina.

RADIO TRST A

:: NEDELJA, 18. maja, ob: 8.00 Kalendar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Šostakovič: Sonata za čelo in klavir. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Grdi mali raček«. Napisal H. Ch. Andersen, prev. Rudolf Kresal, dramaturgiral Marjana Prepeluh. Režija Lojzka Lombar. 12.00 Naborna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Glasbena skrinja. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj. 13.30-15.45 Glasba po željah. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 »Luna v megli«. Dramska fantazija, napisal Josip Tavčar. SSG v Trstu. Režija: Jaže Babič. 17.15 »The Crusaders«. 17.30 Šport in glasba. 18.30 Nedeljski koncert. 19.30 Zvoki in ritmi. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.25 Pesmi za vse okuse.

:: PONEDELJEK, 19. maja, ob: 11.40 Radio za šole (za srednje šole) »Hirošima«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za srednje šole - ponovitev). 18.50 Baročni orkester. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Srečanja - Pianist Marijan Lipovšek. Marij Kogoj: Tri fuge - Rastline v domaćem izročilu - Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Glasba v noč.

:: TOREK, 20. maja, ob: 7.00 Kalendar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Medigra za klavir. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Tenorist Nicolai Gedda, pianist Jan Eyron. 18.50 Jazz trio Georgesa Arvanitasa. 19.10 Čopova pisma Francu Leopoldu Saviu; (Martin Jevnikar). 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.35 Francesco Cilea »Adriana Lecouvreur«, opera. 21.35 Nežno in tiho.

:: SREDA, 21. maja, ob: 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol) »Zdaj pa zapojmo!«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 Tenorist Anton Dermota, pianistka Hilda Dermata. 19.10 Avtor in knjiga. 19.30 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. 22.25 Mativi iz filmov in glasbenih komedij.

:: ČETRTEK, 22. maja, ob: 7.00 Kalendar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Marij Kogoj (Milko Renner). 19.10 Narava in sodobni človek (Tone Penko). 19.25 »Pisani balončki« (Krasulja Simoniti). 20.00 Šport. 20.35 »Ženska v času«. Radijska drama, napisali Floriana Bossi in Bianca Garufi. prevedla Jadvika Komac. 21.40 Skladbe davnih dob. 22.00 Oddih ob glasbi.

:: PETEK, 23. maja, ob: 7.00 Kalendar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za drugo stopnjo osnovnih šol): »Po naši deželi: Repnič z okolico«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za drugo stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 Vilko Ukmar: Transformacije. Simfonični orkester RTV Ljubljana vodi Samo Hubad. 19.15 Slovenska pojojna lirika: »Dane Zajc: za kače on proti kačam« (Lev Detela). 19.30 Jazz glasba. 20.00 Šport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. 21.30 V plesnem koraku.

:: SOBOTA, 24. maja, ob: 7.00 Kalendar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Basist Ivan Sancin, pianistka Neva Merlak. Karol Pahor: Ne bo me strlo; Rado Simoniti: Pod brajdo. 19.40 Glasbena zlepljenka. 19.10 »Slovenski tržaški skavti«. 19.25 Orkester proti orkestru. 19.40 Pevska glasba. 20.00 Šport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »Alamut«. Napisal Vladimir Bartol, dramaturgiral Miroslav Košuta. 21.30 Vaše popevke. 22.30 15 minut z Louom Steonom.

VOLIVNE PERSPEKTIVE

(Nadaljevanje z 1. strani)

je je oprijel, da bi z njo vred plul naprej. Zna sep a tudi zgoditi, da bodo mnogi tudi tokrat videli v Krščanski demokraciji glavni jez proti navalom totalitarnih ideologij z desne in leve in jo bodo volili ne toliko iz prepričanja, ampak iz nekake potrebe in nujnosti. Tako je za KD izid volitev zelo negotov.

Vprašanje je tudi, kaj bodo pokazale volitve glede novofašizma. Danes je obtoženec pred javnostjo in politično osamljen, toda psihologija nas v Italiji — sicer pa je tako tudi drugje — je neprevidljiva. Razni čudno neugodni znaki, tudi na Tržaškem, kažejo, da se začenejo zbirati za MSI vsakršni elementi s pestro in pustolovsko preteklostjo, tudi taki, ki so prišli s skrajne leve. Tako tudi glede MSI ni mogoče nobeno zanesljivo predvidevanje. Logika, po kateri bi morali nazadovati, je eno, skrite psihološke struje med italijanskim prebivalstvom pa drugo. Od takega skritega razpoloženja je odvisna tudi usoda manjših strank.

Aktualnost in pomen bližnjih volitev sta torej prav v tem, da bodo dale določnejšo politično sliko današnje Italije. Če pa bodo

kaj rešile, je drugo vprašanje. Bati se je, da ne, in da se bo po volitvah politični položaj le še zaostрил in bo politično ravnovesje še manj trdno.

—o—

AMERIŠKE ŽENSKE POD OBTOŽBO

Za nizko moralno raven Združenih držav so krive ženske, To obtožbo na račun Američank je izrekla te dni 69-letna bivša sodnica Beatrice Mullaney v Fall. Riverju. Skoraj dvajset let je imela na sodišču o pravka z razporokami. Zdaj živi v pokoji, vendar pa opravlja tudi funkcijo zakonske svetovavke.

»Ženske si željno privoščijo svobodo in nenravnost, kot jih uči feministično gibanje, in rezultat so ločitve zakonov in razbitje družin,« je rekla. »V skoraj dvajsetih letih svoje sodniške prakse sem imela opraviti z več kot deset tisoč tožbami za ločitev zakona in za dodelitev otrok in sem videla marsikaj v pogledu moralne propadlosti, ki je zakrivila družinske stiske, razporoko, nenravnost in beg pred dolžnostmi. In skoraj v celoti dajem ženam krivdo za moralno propadanje naše države.« Morda je Beatrice Mullaney zaljubljena v moške.

SEDEMDESETLETNICA PRVEGA ITALIJANSKEGA VODLJIVEGA BALONA

Letos bodo počastili v Italiji sedemdesetletnico prvega italijanskega vodljivega balona. Načrte zanj je izdelal grof Almerico da Schio, graditi pa so ga začeli že leta 1888. V zrak se je dvignil 17. junija 1905. Občinska uprava v Schiu in tamkajšnja organizacija »Pro loco« bosta priredili več slovesnosti za to obletnico, med drugim spominsko razstavo s sodelovanjem vojaškega letalstva in filatelistično razstavo s spominsko razglednico. Organizirali bodo tudi posvetovanje o letalskih problemih, katere se bo udeležil med drugimi general Umberto Nobile, znani raziskovalec področja okrog severnega tečaja. Nobile je bil velik prijatelj grofa Schia.

—o—

Negotovost ameriške zunanje politike traja naprej. Bati se je, da se bo skušala zasidrali s kakimi dogovori s Sovjetsko zvezo, na škodo manjših evropskih in drugih držav, npr. Izraela, da bi pridobila na času in prišla do sapa, po udarcih, ki jih je dobila v Vietnamu, Kambodži in ki jih zdaj dobiva še v Laosu.

Angleški župan - častivec satana

Tri dni potem, ko je uradno nastopil svojo službo, je odstopil novoizvoljeni župan v mestu St. Ives v Huntingdonshireu v Angliji, ker je neka preiskava razodela, da je ud sekte častivcev satana.

43-letni Peter Frazer, po poklicu bančni nameščenec, je sicer izjavil, da obtožba ni točna. Res da je član sekte »Mendean Institute«, katere ime pride od kozla Mendesa, kar je eno izmed tradicionalnih imen za satana, vendar pa da sekta baje ni častila peklenjskega poglavarja, ampak so začeli vsak sestanek z branjem odlomkov

svetega pisma. Toda po štirih mesecih je le izstopil iz sekte, ker je začel dvomiti o njenih pravih namenih. Njen simbol sta dva kozlova rog, prekrizana v obliki križa.

Veliko Britanijo je zajel zadnji čas pravi val takih sataničnih in čarovniških sekt in tajnih družb, kar je eden izmed znakov duhovne krize, ki je zajela angleški narod in ki povzroča med drugim tudi hudo notranjepolitično krizo, gospodarsko nazadovanje in popolno negotovost britanske zunanje politike, tako da jo je komaj še mogoče uvrščati med velike sile.

Koliko izdajo Italijani za razne predstave

Tiskovni urad Italijanske zveze avtorjev in založnikov je objavil nekaj podatkov o tem, koliko so Italijani lani potrošili za razne predstave. V te številke smo seveda všeti vsi prebivavci Italije.

Izdatki za vstopnine k raznim javnim prireditvam in predstavam, t.j. za kino, gledališča in športne prireditve, za ples ter v obliki naročin za radio in televizijo so se lani dvignili za približno 100 milijard lir, tako da so se povečali od 595 milijard v letu 1973 na 696 milijard v letu 1974. Pri tem pa je treba upoštevati inflacijo. Stroški za take zabavne prireditve so se res povečali za 16 odstotkov, toda upoštevajoč razvrstitev denarja zaradi inflacije pomeni to celo rahel padec izdatkov za zabavo v primerjavi z letom 1973.

Dohodki od vstopnin k filmskim predstavam so se lani povečali za 21 odst., kar pa je pripisati samo zvišanju vstopnin, kajti število obiskovalcev in kinopredstav je ostalo v bistvu isto. Prodali so 544 milijonov vstopnic in kasirali 322 milijard lir. Povečalo pa se je število gledaliških obiskovalcev, pa tudi števila gledaliških predstav vseh vrst. Lani je bilo prodanih 18 milijonov vstopnic, leta 1973 pa 16. Povečanje

znaša 12 odstotkov. Dohodki od vstopnin so se povečali od 26 milijard v letu 1973 na skoraj 31 milijard lani, t.j. za 19 odst. Najbolj pa so se lani povečali izdatki za športne prireditve. Dohodki od vstopnin so se povečali za 26 odst. v primerjavi z letom 1973, in sicer od 53 na 67 milijard. Zanimivo je, da so se povečali dohodki od

vstopnin k nogometnim tekmam samo za 24 odstotkov, dohodki vstopnin k raznim drugim športnim tekmam pa za približno 34 odstotkov, kar pomeni, da pridobivajo na priljubljenosti druge športne panoge. Vsekakor pa je šlo še vedno največ denarja od vstopnin za nogometne tekme in sicer 56 milijard, za druge prireditve pa skoraj 11 milijard.

Najmanj in sicer le za kakih 9 odst. so narasli izdatki za radio-televizijske naračnine, medtem ko so narasli za plesne prireditve, razstave, velesojme, cirkuse

Študentka upogiba s pogledom kovinske predmete

Petnajstletna študentka Maria Giuseppina Lai iz kraja Siniscola v pokrajini Nuoro na Sardiniji je odkrila, da poseduje posebno magnetično moč, s katero lahko upogiba kovinske predmete, kot npr. vilice, nože, ključe in podobno, če se dovolj osredotoči in jih zadosti časa gleda. Dekle je iz preproste družine in je drugorojena izmed šestih otrok. Poleg tega, da študira, pomaga tudi v nekem baru. Pred dnevi je čisto slučajno odkrila to svojo izredno sposobnost, ki spominja na slovitega Urija Gellera. Doma se je zazrla v vilice, ki so se čez

nekaj minut upognile, ne da bi se jih bil kdo dotaknil. Presenečena deklica je ponovila poskus z drugimi vilicami in zgodilo se je isto. Stvar se je razvedela in poskus je morala ponoviti v šoli pred 22 pričami, svojimi sošolkami in profesorjem. Žlica, v katero se je zazrla, se je upognila.

V pogovoru z nekim časnikarjem agencije »Italia« je Maria Giuseppina povedala, da si ne zna razlagati, odkod ima to moč, in da se čuti vsakokrat, ko napravi tak poskus, telesno in duševno zelo utrujena. Rekla je tudi, da so se kovinski predmeti doslej še vsakokrat zvali, kadar je poskusila, tudi navaden ključ in ročaj noža, ki se je celo zlomil. Njene izjave so potrdili vsi tisti, ki so bili navzoči pri poskusih. Kaže, da se taka magnetična moč pogosteje javlja v ljudeh, kot se je doslej mislilo. Znanost si zaenkrat tega še ne zna razložiti. Domnevajo pa, kot rečeno, da gre za magnetizem.

PROSTOR MLADIH

Naročajte se na slovenski tisk

Po informacijah, ki jih imamo, daleč prevladujejo med naročniki naših listov in revij v zamejstvu starejši ljudje ali ljudje srednjih let. Mladih je med naročniki zelo malo.

Ta je lahko slučajen pojav, ker, recimo, mladi še ne zaslužijo ali vsaj ne dovolj, da bi si lahko privoščili tudi tak izdatek, ki ga morda smatrajo — seveda zmotno — za nepotrebnega. Toda bojimo se, da to ni nekaj slučajnega, ampak zlovesč znak, da naši mladi le malo berejo slovenski tisk in da jim ni dovolj pri srcu, da bi ga varovali, negovali in podpirali s tem, da bi se naročevali nanj ali ga kupovali (posomezne številke, ki so v prodaji).

Ne vemo, kaj je temu vzrok. Lahko, da se jim zdi naš tisk premalo zanimiv, preveč lokalni, premalo problematičen in informativen, premalo privlačen za mlade. Toda potem so tega sami krivi, kajti naš tisk je odprt do mladih, jim je na razpolago, rad prinaša njihove dopise, če nam jih pošljejo, in obravnava njihovo problematiko, če nas seznanijo z njo ali če hočejo sami razpravljati o njej na njegovih straneh. To smo tudi v našem listu že večkrat poudarili, vendar doslej brez pravega uspeha.

Zaman je rohneti prati fašizmu, proti nasilju, proti monopolom v tisku, proti »kupovanju« listov s strani mogočnikov, če pa istočasno mladi z brezbriznostjo ali celo prezirom izpodkopavajo naš slovenski tisk, ki je bil vedno fašistom trn v peti. Kdor je res dosleden, kdor ljubi svoboden tisk,

ta mora dosleden, kdor ljubi svoboden tisk, ročajte se na naše liste in revije in izpolnajte svoje obveznosti do njih, s plačevanjem naročnine in s sodelovanjem.

—o—

IZ DELOVANJA S.K.K.

V soboto, 3.5.1975 nas je v klubu počastil s svojim obiskom ansambel »Explorer 74«. Program ansambla se je delil na 3 dele: v prvem delu so nam člani ansambla mojstrsko podali narodne pesmi, kot so Avsenikove, Slakove. V drugem delu je bil ansambel na razpolago številnim vprašanjem publike, ki se je tako seznanila tudi z nastankom in zgodovino te glasbene skupine. Prisotne člane pa je najbolj navdušil tretji del programa, sestavljen iz modernih pesmi, ki je žel številne aplavze. Sledila je družabnost.

Dne 10. maja 1975 pa je bilo na programu zanimivo predavanje prof. Sama Pahorja na vedno aktualno temo osvobodilnega boja. Prof. Pahor nam je v glavnih orisih podal vse razmere, ki so oblikovale Osvobodilno fronto na Slovenskem in Primorskem. Predavanju je sledila vneto debata, saj je prof. Pahor osvetlil tudi problematiko tistih dni. Sledila je družabnost.

V soboto 17. maja 1975 pa bo na sporedu predavanje prof. Ivana Peterlina. Tema: šport in njegovi pozitivni in negativni vplivi na človeka.

Začetek ob 19. uri. Vljudno vabljeni.

Odbor SKK

BURNA VOLITEV NAJLEPŠE DANKE IN »NAJLEPŠE« KRAVE

Za miss Dansko, to je za najlepšo dansko dekle leta 1975 je bila izvoljena 20-letna Berit Frederiksen, nameščenka davčnega urada v Svendborgu, v oddelku za izterjevanje zaostalih davkov. Davčna uprava je morda upala, da bo tako lepo dekle v njenih uradih služilo za vabo, da bodo tisti, ki neradi plačujejo davke, rajši prinašali tja svoj denar. Če se je to njeno upanje uresničilo, ni znano, pač pa so postali pozorni na lepo Berit organizatorjih lepotnih tekmovanj in tako je bila torej te dni izbrana na finalnem tekmovanju v mestecu Herning na Jutlandiji za najlepšo predstavnico ženskega spola na Danskem. Da pa bo povsem vredna naslova miss Danske, bi morala za nekaj kilogramov shujšati, je izjavil organizator prireditve Francoz Claude Berr.

Zadeva pa ni pritegnila preveč občinstva. V dvorani, kjer so izbirali najlepšo lepoticco, je bilo komaj 300 ljudi, ki so plačali vstopnino, in kakih 50 časnikarjev. Pred hišo pa se je zbralo 600 feministk, članic ženske organizacije »Rdeče nogavice«, ki so glasno izražale svoje negodovanje nad volitvijo lepoticce in iz protesta izvolile »najlepšo kravo Danske«, kravjo miss za leto 1975. Kaže torej, da se bliža tudi moda volitve najlepših deklet svojemu zatonu,

Gospodarsko sodelovanje med Italijo in Jugoslavijo

V Rimu se je končalo osmo zasedanje italijansko - jugoslovanskega mešanega odbora za gospodarsko sodelovanje. Italijansko delegacijo je vodil minister za trgovino s tujino poslanec Ciriaco De Mita, jugoslovansko pa član zveznega izvršnega sveta Boris Jovič. Posvetovanje, ki se je končalo s podpisom protokola, je omogočilo poglobljeno izmenjavo stališč, ki jih imata obe državi glede obojestranskih trgovinskih odnosov in glede perspektiv razvoja svojega sodelovanja.

V sedanjem težkem trenutku, ki označuje svetovno gospodarstvo, se je Jugoslaviji, ki predstavlja enega izmed najpomembnejših trgovinskih partnerjev Italije, zelo povečal deficit trgovinske bilance z Italijo. To je vzrok skrbi tudi za Italijo, ki je za interesirana, da bi se dvostranski gospodarski odnosi razvijali uravnovešeno, da bi ohranila svoj položaj na tistem tržišču, in da bi prišlo do utrditve komplementarnosti obeh gospodarstev. Ne glede na težave sedanje nekativne konjunktore, je me-

šana komisija poudarila važnost razvoja kooperacije na gospodarskem, industrijskem in tehničnem področju in predvsem na sektorjih, ki so najbolj važni za jugoslovansko gospodarstvo in so zanimivi tudi za Italijo in za njen uvoz surovin. Gre predvsem za glinico, cin, nikel in baker, za energetiko, celulozo, industrializacijo kmetijstva. Na teh področjih obstajajo največje možnosti za dolgoročne pogodbe, ki bodo lahko sprožile proces za večje dopolnjevanje obeh gospodarstev.

ČESTITAMO!

»Primorski dnevnik« obhaja te dni tri-desetletnico svojega izhajanja. Kot tržaškemu slovenskemu dnevniku, ki se je ves čas dosledno zavzemal za pravice naše manjšine kot tudi ogroženega slovenstva na Koroškem in v Beneški Sloveniji, in skušal ohraniti na svojih straneh marsikako zanimivost in dokument naše preteklosti in sedanjosti, mu iz srca in tovariško čestitamo k temu jubileju. Želimo mu, da bi tudi naprej uspešno opravljal to nalogo in tudi poglobljal ter širil v naših ljudeh ljubezen in spoštovanje do slovenske časnikarske herede, spričo povodni tujega tiska, ki nas nevarno spodnaša.

DRUŠTVO SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV

Trst, ulica Donizetti 3/1

v a b i

na KONCERT, ki bo v ponedeljek, 19. maja 1975 v Veliki dvorani Slovenske prosvete.

IGRA BO DUO DENTI - MATUCHINA

P r o g r a m:

Teleman: Sonata

Schumann: 3 Romance

Pipolo: Suite di Gea

Colin: Velika Fantazija

Začetek ob 20,30.

Prejeli smo

PRIPOMBA K PREVODU KOCBEKA

Spoštovano uredništvo,

Slovenec, ki bo dobil v roke moj prevod prvega dela Kocbekove Tovarišije, ki je izšel te dni v Milanu pri založbi JACA BOOK, bo neprijetno prizadet, ko bo na nekaterih — hvala Bogu redkih — straneh naletel na nekatera nemogoča šušmarsstva. Gre za kakih petnajst strani v celotni knjigi, ki jih jaz nisem vključil v svoj izbor in jih tudi nisem prevedel. Na svojo pest jih je privedla založba sama, ne da bi mi dala to delo v pregled. In tako Videm pri Krškem postane tam Udine, Barje postane Bar, »kopljemo« (jarke) postane facciamo il bagno in tako naprej. Razumljivo je, da odklanjam vsako odgovornost za kvaliteto tistih vložkov kot tudi za kakšen morebitni »popravek«, s katerim se je meni neznan slavistični izvedenec utegnil dotakniti mojega besedila (ko je npr. moja Stiško spremenil v Stiško). Prav tako ne odgovarjam za pravopisne netočnosti na zavihu knjige.

Slovenec se bo prav tako utegnil vprašati, zakaj nisem za italijanskega bralca opremil s potrebnimi opombami imen glavnih osebnosti, ki nastopajo v Tovarišiji. V rokopisu, ki sem ga poslal pred enim letom v Milan, so takšne opombe bile, od Stanovnika do Mačka, od Fajfarja do Brejca. Založba jih je prav tako na svojo pest izpustila.

Kot olajševalno okoliščino za sicer resno založbo naj navedem dejstvo, da se ji je mudilo, da bi časovno preveč ne zamudila avtorjeve sedemdesetletnice.

Konkretno pa se utegnem distancirati od tujih vrinkov v mojem prevodu v kakšnem strokovnem zapisu.

Trst, 14. maja 1975

ALOJZ REBULA

Vabilo na predstavo

Vljudno vas vabimo na premiero farse v dveh delih angleškega dramatika Johna Osborna »Kri Bambergovih«, ki bo v ponedeljek, 19. maja ob 20.30 v dvorani p.d. »Ivan Cankar«, Ul. Montecchi 6.

Delo bo prvič v italijanščini predstavila amaterska gledališka skupina »Centro italiano ricerche teatrali« iz Trsta, s katero je naše gledališče navezalo prve, plodne stike.

V kolikor bi se ne utegnili udeležiti podeljkove predstave, vas opozarjamo, da bo leta na sporedu še v torek, 20. maja 1975 ob 20.30 v isti dvorani.

—o—

SREČANJE S KVALITETNO HRVAŠKO NAIVO bi lahko rekli o razstavi slikarja Branka Bijeliča, ki jo bodo odprli v Tržaški knjigarni v petek, 16. maja ob 18. uri.

S humorjem in kmečko idiliko pretkan nadrealistični svet Bijeličevih olj na steklu je že predstavila marčna številka Dneva, v naši knjigarni pa bo zdaj na ogled in v prodaji večje število njegovih najnovejših del.

Vljudno vas vabimo, da nas ob tej priložnosti obiščete.

TRŽAŠKA KNJIGARNA

NOVI ROMAN BORISA PAHORJA

Boris Pahor je dokončal nov roman, v katerem opisuje slovenski osvobodilni boj v Trstu med zadnjo vojno. Ta roman je imel dolgo v načrtu, a šele zdaj ga je utegnil dokončati. Nedvomno bo to ena njegovih najboljših knjig.

VELIKO SREČE

V soboto, 10. maja, sta se poročila v cerkvi na Repentabru Danica Colja in Radovan Šemec iz Trsta. Starši in sorodniki jima želijo v zakonu kar največ sreče.

Danici Colja in Radovanu Šemcu, ki sta sklenila v soboto zakonsko zvezo, voščijo njuni prijatelji in znanci veliko, veliko sreče.

Danici Colja in Radovanu Šemcu voščita mnogo sreče v zakonu tudi uredništvo inuprava Novega lista.

Dr. Vekoslav Kisovec - devetdesetletnik

Kdor ga pozna, težko verjame, in vendar je res — dr. Vekoslav Kisovec je dopolnil te dni — 7. t.m. — devetdeset let. Zdaj že od leta 1969 spet živi z ženo v našem mestu, kamor se je preselil iz Argentine, kjer je bival od leta 1950 in organiziral skupno s svojimi češkimi družabniki s katerimi je sodeloval na gospodarskem področju že pred vojno v Beogradu, verigo veleblagovnic.

Dr. Kisovec je domač v Trstu že iz časa pred prvo svetovno vojno, ko je opravljal tu odvetniško službo. Bil je tedaj izbran za predsednika Dramatičnega društva in Narodne delavske organizacije.

Po prvi svetovni vojni je bil član delegacije nove države SHS na pariški mirovni konferenci, kjer so ji določali meje, zlasti slovenske. Potem je deloval kot odvetnik v Beogradu. Med zadnjo vojno je bil

obsojen od nemškega vojaškega sodišča na tri leta ječe. Po vojni se je, kot rečeno, izselil v Argentino, kjer je gospodarsko deloval vse do visoke starosti.

Naj še omenimo, da je bil jubilar rojen v Mokronogu in da je diplomiral iz socialnih ved v Parizu, iz prava pa v Pragi. Vedno se je zanimal tudi za javne zadeve, četudi se ni aktivno ukvarjal s politiko, ampak se je posvečal bolj odvetniškim in gospodarskim poslom. Temu svojemu zanimanju se ni odrekel niti zdaj v Trstu, kjer ga redno srečujemo na kulturnih prireditvah, predavanjih, v gledališču in na koncertih. Ostal je izredno čil ne le telesno, ampak tudi duševno. Dr. Kisovec je živ zgled, kako ohranjata ravno aktivnost in zanimanje za skupne zadeve človeka duhovno svežega in čvrstega. Želimo mu še mnogo let zdravja in življenjskega veselja.

ZA RED PRED VOLITVAMI

Goriški prefekt Molinari je povabil predstavnike vseh strank, da se določi reden potek in je povabil naj vsak v okviru svoje stranke prispeva, da bo volilna propaganda

Štandrež

ČUDOVIT KONCERT

V nedeljo 11. maja ob 19. uri je bila farna cerkev v Štandrežu do zadnjega kotička polna. Stali so tudi zunaj cerkve mnogi, ki niso mogli noter.

Nastopali so združeni zbori, po večini iz Tolminskega okraja in komorni orkester na pihala.

Izvajali so po zamisli in skladbi že priznanega skladatelja prof. Avgusta Ipavca kantoto »Velika maša Tolmincev 1975«.

Skladbo je sam zložil in jo z velikimi prizadevanji in uspehom tudi vodil. Pelo je stopetdeset pevcev ter otroški zbor ob učinkoviti spremljavi orgel in pihal.

Izredno je vplival na zbrane poslušavce mogočni »sanctus« in končna Aleluja ob grmečih trombah in pihalih.

Vsi glasbeni deli so bili povezani z masno daritvijo za vse žrtve, ki so šle po poti trpljenja do svojega in našega vstajenja.

Ob učinkovitih in sinhronično natančno povezanih vmesnih recitalnih odlomkih toplo in jasno usmerjenega ženskega glasu se je marsikatero oko orosilo. Tako globoko v srca je segla pesem, godba in recitacija o tolminskem in njemu sledečih puntih naših dedov in očakov v mističnem okolju in molitvi.

Poslušavci od vseh strani in vseh mnenj so na koncu dveurnega res umetniškega užitka navdušeno ploskali požrtvovalni pevski in igralski skupini ter umetniškemu vodji prof. Ipavcu.

Ta nedeljski koncert v Štandrežu je bila ena najbolj globokih in izvirnih spominskih proslav ob 30-letnici spomina vseh žrtev, ki so se darovale za svobodo.

Pripomba: Ta pietetna spominska proslava bi se pravzaprav morala obhajati v cerkvi na goriškem Travniku, na trgu kjer so cesarski rablji sekali glave tolminskim puntarjem. Zaradi hotenega nerazumevanja od nekaterih strani po do tega ni prišlo. Padle so celo besede, da se cerkev ne da na razpolago »per la strumentalizzazione«....

Takega mišljenja za proslavo žrtev ne razumemo in ga samo z žalostjo beležimo.

da potekala na dostojni višini. Po zakonskih določbah z dne 24. aprila so upeljane nekatere novosti.

Volilna kampanja se začne v petek 16. maja. Trajati sme 30 dni. V vsaki občini se ustanovi iz vseh strank poseben odbor, ki bo skrbel za pravilni potek zborovanj in javne varnosti.

Zborovanja se ne smejo motiti z zvočniki in ne z razdeljevanjem letakov.

Prirediti se smejo med 10. in 13.30 ter med 17. in 22.30 uro.

Ne smejo pa biti v bližini bolnišnic in zelo prometnih točk.

Prepovedana so tudi vsa zborovanja na Travniku.

Prepovedani so tudi napisi po zidovih in na cestnem tlaku ter metanje letakov.

Med volilno propagando se ne bodo smeli prirediti sprevedi, parade ali kaki štafetni teki.

Štandrež

PRAZNIK ŠPARGLJEV

Domače Kmečko društvo in pros. društvo »Štandrež« pripravljata za dneve 17., 18. in 24., 25. maja že tradicionalni praznik špargljev.

Na razpolago bodo prvovrstni domači šparglji in dobra kapljica.

Na sporedu so tudi športni in kulturni nastopi ter slikarske in fotografske razstave.

Na koncu je poskrbljeno tudi za plesno zabavo.

—o—

V Ljubljani je umrl znani slovenski katoliški filozof France Veber. Zadnja desetletja ni bilo veliko slišati o njem, ker se je bil umaknil v senco.

V Buenost Airesu je izšla drobna knjižica z naslovom »Venček poljskih vojaških popevk«. V slovenščino jih je prevedel Tine Debeljak.

V spomin duhovnika in vzgojitelja

V Podnanosu (Šentvidu) pri Vipavi so 29. aprila pokopali upokojenega župnika Janeza Kovača. Doma je bil iz Postojne, kjer se je rodil leta 1884. Po končanem bogoslovju je študiral tudi na dunajski univerzi.

Potem je bil več let nastavljen kot prefekt na škofijski gimnaziji v Št. Vidu. Skozi njegove vzgojiteljske roke je šel tudi en rod goriških slovenskih študentov.

Pozneje je prišel za župnika v Šentvid, kjer je tudi v burnih časih pastiroval več kot pol stoletja.

Ljudomili, a značajni in neuklonljivi župnik pred nacisti in fašisti se je priljubil vsem faranom brez razlike. Med vojno je bil tudi interniran v Italiji. Pokojni se je tudi brugal za arhivalno delo. Marsikatero zgodovinsko drobtino za gorenjo Vipavsko dolino je rešila marljiva glava in učenost vzglednega duhovnika.

Pogreb je bil prav veličasten. Vodil ga je škof Jenko s šestdesetimi duhovniki. Ganljivi so bili poslovni govori med mašo in ob grobu. Združeni pevci domačega in postojnskega cerkvenega zbora so starosti primorskih duhovnikov zapeli na grobu pretresljiv poslednji pozdrav.

Bog bodidelavcu v svojem vinogradu milostljiv plačnik.

—o—

NAŠI MOŽJE

Zadnje čase je več naših nekdanjih vodilnih mož zapustilo svoja mesta in delo ter so odšli po večno plačilo.

Med temi je tudi dr. Alfonz Čuk, ki je umrl zadnji dan aprila v mestu Latrobe v Pensilvaniji.

Rodil se je leta 1912. v preprosti družini v Biljah pri Gorici.

Nadarjeni fant je vedno z odliko študiral na srednjih šolah in v bogoslovju v Gorici. Doktoriral je iz teologije v Gorici, nato še iz psihologije na univerzi v New Yorku.

Izredno učen dr. Čuk je že kot kaplan na Travniku v Gorici in kot župnik v Štandrežu poučeval klasične jezike v malem semenišču, filozofijo ter dogmatiko v bogoslovju.

V goriških letih je sodeloval pri različnih listih in pri prosvetnih organizacijah. Za duhovni preporod ima tudi prvenstvene zasluge s publikacijami ter razpravami iz psiholoških ved.

Svoje znanstveno delo je nadaljeval v Ameriki, kamor je odšel po drugi svetovni vojni. Postal je profesor na visoki šoli v Latrobe.

Lani je imel namen, da bi se vrnil domov in nadaljeval znanstveno in prosvetno delo med svojimi rojaki. Pa mu je smrt prekrizala vse načrte, da bi se zopet vsega posvetil delu za blagor svojih ljudi. Bog mu bodi večni plačnik!

—o—

Vljudno prosimo,

da bi poravnali naročnino, bodisi po položnici bodisi v upravi, vsak dan od 9. do 12. ure, razen ob ponedeljkih in sobotah.

Spominska svečanost v Sovodnjah

Občinska uprava je s sodelovanjem domačih društev pripravila v nedeljo popoldne spominsko proslavo v spomin padlim in pogrešanim domačinom v osvobodilnih bojih.

Osrednja točka svečanosti je bilo odkritje plošče v veži županstva. Na plošči so vklesana imena padlih, pogrešanih in v taboriščih umrlih, in sicer 47 iz Sovodenj, 14 s Peči, 10 iz Rupe, 9 iz Gabrij, 2 iz Rubij in 19 z Vrha.

Po blagoslovitvi plošče in uvodnem županovem govoru, je govoril dr. Jože Vilfan iz Ljubljane. Pred številnim občinstvom je poudaril, da je osvoboditev naših krajev izpod črne in rjave tiranije predvsem delalo naše ljudstvo. Spomin na to epopejo je treba vcepiti tudi mlajšemu rodu.

Po govorih so peli otroci sovođenske šole razne narodne pesmi. Pevski zbor iz Branika je zaključil kulturni del sporeda, nakar se je razvila v veselem vzdušju prosti zabava.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Gostovanje makedonskega narodnega gledališča v Trstu

V sredo in četrtek je gostovalo v našem mestu makedonsko narodno gledališče. Tako so vrnili igralci obisk, ki so ga naši igralci naredili v Skopju lansko leto. V zvezi z obiskom je bilo več srečanj: tako je priredilo naše gledališče gostom večerjo, deželni odbornik Coloni pa je goste povabil na grad Sv. Justa, kjer so govorili o kulturnih izmenjavah med Makedonijo in našo deželo. Gostovanje je torej preraslo okvir navadnega gostovanja in je dobilo tudi politično obeležje.

V sredo zvečer pa so gostje zaigrali v kulturnem domu dramo makedonskega pisatelja Činga Zid, voda. Govorica igralcev je bila baže malo iskana, zato je povprečen gledavec bolj malo razumel kljub temu, da je v začetku tržaški igralec Jožko Lukeš povedal kratko vsebino. Da bi odpomogli nerazumljivosti, so pripeljali organizatorji več avtobusov obiskovalcev in Nove Gorice in od drugod. To so bili večinoma dijaki. Res je bil lep pogled na avditorij. Bili so disciplinirani in resni. Kljub temu, da so verjetno tudi oni malo razumeli, so spremljali dogajanje na odru z živim interesom.

In to bi hoteli povedati tudi o predstavi sami: kljub temu, da je bilo besedilo v glavnem našemu ušesu tuje, kljub temu si čutil umetniško silo celotnega ansambla. Igralci so bili v glavnem mladi, razgibani, ujeti v živ ritem predstave, tako da se je čutilo valovanje življenja.

Sicer se dogaja drama v nekem zavodu za vojne sirote. Čutimo pritisk nad tem mladim življenjem, ki komaj čaka da se sprost in svobodno zaduha. Morda so v tem zatajevanem življenju čutili igralci tudi narodno in državno življenje, ki so ga bili morda takoj po vojni mnogi gledali še s predsodki in se je le počasi oblikovalo v enakopravni člen. Med temi

otroki se plete vez medsebojnega zaupanja. Veliko prijateljstvo skleneta dečka Lemon in nemirni Kejten. Med tem, ko Lem muči samega sebe zaradi odnosov, ki so med vzgojitelji in otroki, se Kejten stalno upira trdi dogmi in nerazumljivemu redu. Zato je večkrat kaznovan. A vse to ne pomaga, kajti on ima v mislih veliko vodo, to je željo po novem in drugačnem življenju. Kejten se delno pridruži še drugi. Vendar skuša biti Metod na strani vzgojiteljev, predvsem zato, da bi razdril to prijateljstvo. Kejten si res pridobi naklonjenost vzgojiteljev ob neki amaterski predstavi o nekem ranjenem partizanu. Metod, ki stalno

sledi Kejtenu, ga zatoži, da je ukradel poleno. Šele, ko ta dokaže, da je hotel izrezati iz polena podobo svoje matere, se izkaže njegova nedolžnost.

S tem je upravnik doma poražen. Odide neznan kam. Zid je porušen in otroci zdaj iščejo med občinstvom svojce in starše. Zaživeli so življenje, po katerem so tako dolgo hrepeneli in ga iskali.

Režija Branka Savreva je z velikim posluhom sledila besedilu in zdelo se je, da so vsi, igralci in režiser, ustvarjali iz sebe. Dinamičnost besedila je bila velika in skupno s sceno Branka Kostovskega je to besedilo živelo in se prepletalo z glasbo.

Med igralci so zlasti izstopali Kiril Andonovski in Slavko Ninov kot Izak Keiten in Lem Kostadinovski. Čedo Kristov je igral Metodija Griškoskega, Kiro Kortošev direktorja Ljubka Čundeve je bila Olivera Srežonska in Duško Kostovski Trifun Trifunoski. Vendar je celotni ansambel živel ves čas na odru. Zdelo se je kot da gledamo nekakšen ples, krik in nemir, pa spet mirno in končano življenje.

Izak Babel: »Sončni zaton«

Na praznik Vnebohoda so makedonski igralci drugi dan gostovali v našem Kulturnem domu. Igrali so dramo ruskega pisatelja Izaka Bablja »Sončni zaton«.

Pri gostovanju prvega dne, ko so igrali dramo, polno simbolov. Zid, voda, so se tokrat sprijeli z ruskim pisateljem in z rusko realistično dramo. Avtor nas povede v Moldavijo, v tisto daljno deželo, kjer vlada še banditizem in malomeščanska miselnost. Vse je nekam nenavadno. Ljudje niso običajni, oziroma ne govorijo in ne mislijo evropsko, pri njih so v navadi čudni odnosi. Čustva prekipujejo, od strastne prirodnosti do divjih spopadov, od nekultivirane nezadržanosti do divjega sovraštva.

Pre seboj imamo židovsko družino. V tej družini kolarja Mendelja Krika vlada dramatična napetost. Pričakujejo ženina, toda gospodar Mendelj Krik se upira poroki svoje hčerke, zapravlja denar za pijačo in se vdaja razuzdanemu življenju. Njegov sin Ljovka, huzar

na dopustu, pravi, da bi bilo treba takega pokvarjenega starca zaklati kot svinjo. Starca, ki je prodal celo poročno obleko hvoje hčere in jo zapil. Iz te napetosti raste sovraštvo med sinom in očetom vedno bolj, nazadnje se med njima vname pretep, v katerem je starec poražen. Tako zgubi svoje gospodarstvo. Njegov sin Benja postane novi gospodar. Ta povabi vse Moldavce na večerjo in tako nekako zaključijo dramo.

Drama je ves čas zelo napeta in če bi besedilo razumeli, bi verjetno še bolj pritegnila občinstvo. Režiser Branko Stavrev, ki je režiral prejšnji večer tudi Zid, voda, je bil v tem delu postavljen pred čisto nove zahteve. Zdi se, da jih je zelo dobro izpeljal, posebno še, ker je imel na razpolago odlične igralce. Ti so namreč zelo dobro reševali svoje vloge. Igrali so v narodnem stilu, vzasihi bi človek pričakoval močnejše in drznejše krike, a tu gre vse nekam mirno in ne zelo prizadeto mimo. **ip**

Lev Detela

Nad Miljami v poletju 1974

II.

S sinom Gregorjem sva šla po strmih poteh nad Dolino —. V zraku je trepetala nervozna fašistična električna, v ljudeh je bila nekakšna neprizanesljiva napetost. Slovenske Mačkovlje so še stale zgoraj v bregu, škržati so še peli. Spet sem se spomnil na LADIJSKI DNEVNIK Bohuslava Kokoschka (glej MOST 37/38-73), videl sem slovensko dvojezično tablo na začetku vasi. In vendar je bil to že tudi konec, iztok, kot da se je nekaj končalo, ko se je začelo. V starih ljudeh je še sanjala neka srednjeevropska konvulzija dvoglavega orla, ki je leta 1918 strmo glavi tudi na slovenska tla in si razbil obe lobanji. In vendar je tedaj, ko je gospodoval nad slovenskimi kraji, kljub vsem grozljivim vriskom pohotne ujede utemeljeval in v določenem zamejnim, a vsekakor zagotovljenem smislu, ščutil možnost slovenskega bivanja, nadaljnega obstoja in razvoja. Z dvoglavi orlom smo tudi mi Slovenci, ki se tako radi imenujemo zaradi

neke reakcionarne in brezsmiselne Marxove označbe nezgodovinski narod, iz zgodovine strmoglavili v goli provincializem. Šele z muko, kljub vsemu besedičenju, iščemo od tedaj tisto suvereno samoumevnost, ki je utemeljevala delo Valentina Vodnika, Franceta Prešerna, Simona Jenka, Josipa Murina ali Ivana Cankarja, zadnjih avstrijskih Slovencev starega kova.

Podoba je, da smo pozabili na tisto prelito kri, ki so jo na bojiščih po vsej Evropi darovali tudi slovenski cesarjevi vojaki. Pozabili smo na jok naših mater v prejšnjih stoletjih, na boje, kljubovanja in uveljavljanja naših ljudi iz province do Dunaja in še dalje v veliki svet. In vendar bi bilo potreba odpreti samo strani Jurčičevih, Levstikovih ali Kersnikovih knjig, da bi mogli podoživeti utrip slovenskega nehanja in delovanja v sklopu nekdanje domovine mnogih narodov, ki se je nenadoma, oglodana od zoba časa, polenila in postala, kot radi rečemo, ječa narodov.

In vendar se je slovenski človek tudi v tej »ječi« uveljavljal. Štefanova cerkev na Dunaju, dunajski parlament, Schönbrunn, ki ga slovenski »turisti« topoumno občudujejo, je tudi delo slovenskih rok, je tudi pečat slovenskega žrtvovanja in darovanja, ki je pomagalo — med drugim — skupaj s Čehi, Slovaki, Madžari, Italijani, Romuni, Poljaki, Ukrajinci, Hrvati in nemškimi sodeželani zgraditi novo avstrijsko prestolnico. Stari Dunajčani so nekoč bolje razumeli in tudi cenili, to pomeni, so delili usodo drugojezičnih rojakov. Kljub diskvalifikacijam prevzetne gosposke vseh vrst je v vsem avstrijskem svetu tekla tudi solidarizacija zaradi skupne usode. In ni Levstikov Martin Krpan ena najostrejših satir ne le na avstrijskega vladarja, temveč predvsem na jožefinistično birokracijo, satira, ki je polnokrvna še tudi danes, saj je ta birokracija na skrčenem preostanku nekdanjega cesarstva, centralistično usmerjena kot nekoč, še vedno trdoživo zajedena v telo avstrijskega sveta? In gotovo je podarila delček svoje »plemenitega« blagoslova narodom, ki so se leta 1918 končno osamosvojili. Je namreč tako,

(Nadaljevanje s 6. strani)

Sodobno kmetijstvo | Občni zbor Kraške zadružne mlekarne za takojšnjo izgradnjo objekta

Prejšnji petek je občni zbor Kraške zadružne mlekarne potekal v zelo napetem ozračju. Takoj v začetku je predsednik zadruge Alfonz Guštin poudaril veliko zaskrbljenost glede izgradnje tega, za ohranitev domače živinoreje prepotrebne objekta, na katerega čakajo živinorejci že dolgo let. Kraški živinorejci so na eni strani prepričani posrednikom, na drugi strani pa jim grozi nevarnost dokončne prepovedi prodaje mleka na domu, povrh pa se deželna uprava kaže neizainteresirana za korenito in hitro rešitev vprašanja. Zlasti je predsednik Guštin ožigosal zadržanje Deželne ustanove za razvoj kmetijstva, ki je ves čas na vse načine zavlačevala uresničenje pobude in tej celo odkrito nasprotovala, ogrevajoč se samo za izgradnjo zbirnih centrov za oddajo mleka, kar bi bilo, po njegovem, izključno v korist posrednikov (SALPAT). Zavlačevanje z izgradnjo mlekarne ima hude posledice, saj živinorejci ob podražitvi močnih krmil in drugih obratnih sredstev, ne vidijo več pravih perspektiv za svojo dejavnost. Edinole mlekarne bi zgotovila ohranitev živinoreje na Krasu. Na koncu je predsednik Guštin poudaril, da so potrebne korenite in hitre odločitve, ker so živinorejci siti obljub. Javna naložba v zadružno mlekarne bi predstavljala povrh le delno odškodnino za toliko krivic in izgub, ki jih je utrpelo slovenska kmetijstvo na Tržaškem.

Po predsedniku zadružne mlekarne je nagovoril občni zbor župan repentaborske občine Miho Guštin, ki je izjavil, da je repentaborska občina že določila zemljišče za izgradnjo objekta.

Pomenljiv je bil nato poseg tržaškega župana inž. Marcella Spaccinija, ki se je zadel za dosledno rešitev vprašanja, tudi z ozirom na narodnostni pomen pobude. Izjavil je, da se bo uprava tržaške občine zavzela za mlekarne z vso svojo politično močjo.

Predsednik pokrajine dr. Michele Zanetti se je tudi opredelil za izgradnjo mlekar-

ne. Deželni odbornik za zadružništvo Mourro je omenil občutno porasle stroške za izgradnjo objekta, kar je v današnjih slabih finančnih razmerah hud problem. Udeležence občnega zbora je seznanil s sklepom ustanovitve posebne komisije, ki naj bi preverila sedanji načrt in eventuelno črtala stvari, ki niso nujno potrebne. Komisija naj bi tudi proučila možnost, da bi v nekaj letih deželni proračun zajel celotni izdatek za izgradnjo mlekarne.

(Dalje prihodnjič)

Kulturne novice

NOVA KNJIGARNIŠKA SENZACIJA

Ljubljanski štirinastdnevnik »Naši razgledi« je v svoji zadnji, 9. številki (z dne 9. t.m.) ponatisnil ves Kocbekov intervju, ki je izšel v knjigi »Edvard Kocbek — pričevalec našega časa«, ki je nedavno izšla v Trstu v založbi revije »Zaliv« in vzbudila tako močne in nasprotujoče si odmeve. Ponatis intervjuja spremljata politični uvod, ki vsebuje obsodbo omenjene knjige s strani izvršnega odbora predsedstva republiške konference SZDL Slovenije in svarilno pismo Toneta Fajfarja Kocbeku, napisano tik pred objavo knjige, naj umakne intervju.

Velik paket »Naših razgledov« v Tržaški knjigarni je bil tokrat takoj razgrabljen in prodali bi jih bili še veliko več, če bi jih imeli. Ljudje še vedno hodijo spraševati zanje, kar je dokaz, da je uredništvo zadelo v črno, ko je ponatisnilo tisti intervju.

—o—

DRUŠTVO SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV V TRSTU

Vabi na

KOMORNI KONCERT

Nastopila bosta oboist Roberto Denti in pianistka Gudula Mattuchina.

Koncert bo v dvorani Slovenske prosvete v ulici Donizetti 3/I v ponedeljek, 19. maja ob 20.30.

Nad Miljami...

(Dalje na 7. strani)

da stoletni načini življenja v različnih preostankih, ki se jih velikokrat niti ne zavedamo, ostanejo in strašijo stoletja naprej. Tozadevno smo tudi Slovenci še vedno del Musilove avstrijske »Kakajije«. In vendar, da pridemo spet na konkretna tla. Veliko se je spremenilo. Naslednica nekdanje monarhije, republika Avstrija, a tudi druge države, velikokrat niso znale osmisлити bivanja slovenskega človeka. Niso mu nudile primerne prostora za samoumevno, neideološko, nenacionalistično, normalno biološko uveljavljanje.

Kljub temu škrtat se poje, v času, ko kot rak v telo slovenskega podeželja zajeda zlato našega časa: nafta, ki polzi iz tržaških čistilnic do srca inflacijske Evrope.

V starodavni cerkvi v Starih Miljah je za trenutek še tako, kot da se je čas ustavil. Plemenita intimnost prostora te zapelje v poglobljeni mir.

Na zunaj, na Krasu, v Istri, ob morju, od Lazareta preko Milj do Trsta in do Sesljana, na pobočjih hribov pri Opčinah, pa se manifestira tisto, kar je neki mladi avstrijski pisatelj imenoval »nevarnost časa«.

Bomba, ki je eksplodirala tam nekje daleč na železnici pri Bologni, je eksplodirala tudi tu, na tej trdoživi zemlji, v srcih teh ljudi. Novofašistični bič je razmesaril tudi to mesto, tudi to pokrajino.

Tisti pisatelj je zapisal, da je Trst nevarno, nervozno mesto, grozljivo mesto, polno vojakov in vznemirjajočih krikov. Ti kriki segajo v Istro, v Milje, segajo na Kras. Vojaki, ki so jih ceste polne, povečujejo inflacijo.

In vendar: kako drugače je na Krasu, kot pravi Boris Pangerc v ANFORI ČASA:

Onkraj borjača,
v razpokah,
ki kriče po vodi —
trga človek
svojo senco
prek posute vrzelo.

In vendar: kako drugače poje Vinko Beličič:
Veter v silnih poljubih gre poln sijaja
iz dalje v daljo... vsej gmajn hitreje utrplje
žila.

In vendar: kako drugače poje Irena Žerjal:
V Benečiji tudi ta hip
nosijo zemljo na ramah v pletenih košarah
če jih vprašaš, zakaj
»Za večnost« ti bodo rekli
za večnost jo nosijo

In kako poješ Ti, ki si me obiskal sredi avstrijske jeseni, ki sem Te nosil na poteh od Lazareta do Devina sredi letošnjega vročega polja, kakor poješ Ti, Bert Pribac:

So vsakdanje poti, ki se vijejo
tiho mimo domačij,
v katerih žive preprosti ljudje,
in so jim zvezde le luč
ob večernem odmoru na durih domov,
in luč zaljubljenim parom
med nasadi oljk,
in kažipot mornarjem
do prijaznih obal.

Ja, to so bile te poletne letošnje poti po tržaškem svetu, a tudi po Koroški ob Vrbskem jezeru. Nasvidenje, poti, nasvidenje do prihodnjič!

(Konec)

ŠTORKLJE IZGINJAJO

Pa vsej Evropi se manjša število štorcelj. Neki ornitolog na Danskem je naznačil, da je lani gneznilo na Danskem samo še štirideset parov belih štorcelj, medtem ko jih je pred petnajstimi leti gneznilo tam še dvesto parov. Štorclje izginjajo po vsej severno-zahodni Evropi, kjer jih je bilo nekdanje veliko. Na Švedskem jih sploh ni več, zelo redke pa so postale v Belgiji, Holandiji in Franciji. Račune o tem vodi ameriški Smithsoniani institut. Ameriški ornitolog dr. Ames Baird od Audubunske družbe v Massachusettsu pripisuje krivdo za zaskrbljivo izginjanje belih štorcelj vedno večji uporabi strupa DDT in drugih strupov v poljedelstvu in v gospodinjstvih. Ti strupi se zgoščujejo v maščobi

močvirnih živali, npr. žab, ki služijo za hrano štorcljam.

Nekateri tudi menijo, da poginjajo štorclje zato, ker se hranijo z zastrupljenimi kobilicami med svojim prezimovanjem v Afriki. Tam namreč uničujejo kobilice roje z arzenikovimi strupenimi mešanici in spojinami. Reguliranje rek in osuševanje močvirij v Evropi pa je oropalo štorclje njihove naravne močvirne hrane. Vse to ima za posledico, da so štorclje v nevarnosti, da bodo izumrle, in svet bo tako oropan za to značilno veliko ptico, ki je bila svoj čas pravi simbol vaše domačnosti v ravninskih deželah Evrope, tudi na slovenskem Štajerskem in v Slovenski krajini, ki spadata k panonskemu področju.

ŠAH

Ni ga na prostranem področju duha zanesljivejšega poročstva za veličino, kot je izvirnost.

Na šahovnici se ta javlja na več načinov in na več stopnjah: od izvirnega prijema v otvoritvi preko izvirne kombinacije v srednji igri do izvirnega plana v končnici. Izvirnost lahko zajame celo partijo ali le njen del, je globlja ali plitvejša, vedno pa vnaša v igro naboj presenečenja in nadih novosti.

Bralec nam bo najbrž pritrdil, če se nam spričo 22. poteze črnega v spodnji partiji »klastične« žrtve lovca ali skakača na h7 namah zazdijo šablonske, pa čeprav se realizirajo navadno na dosti načinov in v najrazličnejših situacijah. Sicer pa naj partija sama govori!

REGGIO - MIESES Sicilijanska obramba

1. e4 c5, 2. d4 e6, 3. Sc3 Sc6, 4. Sf3 cd4:., 5. Sd4: Sf6, 6. Sc6.

6. ... bc6:, 7. e5 (druga možnost bi tu bila 7. Ld3) 7. ... Sd5, 8. Se4 Dc7, 9. f4 f5, 10. ef6: Sf6:.

Ni šlo tukaj 10. ... Sf4: zaradi 11. fg7: Lg7:, 12. Sd6+.

11. Sf6: gf6:, 12. Dh5+ Kd8, 13. Ld2 (grozi prozorna 14. La5) 13. ... d5, 14. c4 Tb8, 15. Dh4 (posredna obramba kmeta b2) 15. ... Le7, 16. LC3 Db6, 17. Le2.

Napačno bi bilo 17. Lf6:, ker bi sledilo 17. ... De3+, 18. Le2 Tb2:, 19. Le7: + Kd7, 20. Df2 (izsiljena) Dd2+, 21. Kf1 Ke7: in naenkrat je beli potisnjen v obrambo.

17. ... Kd7 (črni kralj se odtegne šahu v gornji varianti) 18. cd5: cd5: 19. Td1 Tg8, 20. Dh3 (z grožnjo 21. Td5: + itd.) 20. ... f5, 21. Tf1 La6: 22. Ld3?

Poteza zasluži vprašaj samo zato, ker ni beli znal predvideti čudovitega odgovora črnega. Je pa vprašaj vsaj toliko krivičen, kolikor bi le malo kateri beli ali črni zmoželi potezo predvidevati oziroma izvršiti.

22. ... Tg3!!

Če sedaj 23. hg3:, sledi 23. ... De3+, 24. Le2 De2 mat. Zato pa lahko beli vzame z damo? Kaj še!

23. Da3: Lh4!

Zdaj je vse jasno! Vezava — in kakšna vezava! — oropa belega nadzorstva nad kritičnim poljem e3. Isti učinek ima osvojitve nadležnega lovca Lh4, ki si tako lahko privoščijo lumparijo, ne da bi bil sploh krit. Spet nima beli izbire!

24. La6: Lg3: +, 25. hg3: Da6:.

Konec je nezanimiv, zato ga kar opustimo. Črni nima težav uveljaviti materialno in pozicijsko prednost.

—o—

Po vsej Italiji je vzbudila zadeva ugrabitve rimskega sodnika Di Gennara velik odmev. Zdi se naravnost neverjetno, kaj si upajo kriminalni elementi, ki se kitijo z različnimi skrajno levimi nalepkami kot GAP, Rdeče brigade in podobno. To je vzbudilo celo — gotovo neosnovane — govorice, da gre za politične zločine, ki jih skušajo razne stranke izkoristiti v svoje valivne namene, npr. KD in KP, pa tudi MSI. Vendar take govorice dokazujejo zbeganost javnosti.

Dekle z zaprtimi očmi

20

Napisal Pierre L'Ermite

Prevedel Lovro Sušnik

Kaj se je zgodilo? Kakšno važno sporočilo je dobil gospod Hughe? Vsekakor se je vrnil v obednico z nagubančenim čelom in z očmi, ki so iskale sinove.

Vsedel se je spet k mizi, vzel prtič in nenadno, še preden se je žena mogla vmešati, gledajoč sina, zavpil:

»Ali veš, koliko stane tovarno dvoje tvojih ponočevanj v tem mesecu...? 25.000 frankov!... Ali si zadovoljen? To je številka, ki jo boš lahko s ponosom vrgel svojim prijateljem na Montmartru!... 25.000 frankov!... Plača dveh delovodij za celo leto!«

Sin se je zravnaval. Liki meča, ki se križata, se upro njegove oči trdo v ogetove:

»Ne uvidim, kako mora tovarna izgubiti 25.000 frankov zaradi tega, ker sem si iz sinoči privoščil razkošnost, da sem poslušal par pevcev okrog trga Pigalle?...«

»Obkoréj si prišel davi v tovarno?«

»Sploh nisem bil tam... Bil sem bolan.«

»Bolan!... in od česa?... Ker sem torej jaz dvainšestdeset let star... in ker ne morem biti povsod, pri peči in v mlinu... in pa ker sem bil tako naiven, da sem menil, da bom kančno v gotovih težkih dneh mogel kljub vsemu račnati nate..., na tebe, ki si se odpočival od svoje pijane noči v postelji... so prevzeli v tovarni kože in blago, ne da bi vse pregledali... Noben si ni upal prevzeti odgovornosti, da bi te zastopal, ker bi pač ti imel biti tam in ker nikdo ni bil obveščen, da te ne bo! Skratka: prav ta hip so mi telefonirali, da je pri vsej dobavi najmanj 25.000 frankov izgube.«

»Treba je le zavrniti dobavo!...«

»Zavrača se takoj, ko sta obe stranki še tam. Ne moreš pa več zavrniti štiriindvajset ur pozneje, ko si se končno sam odločil pregledati. To sam dobro veš!... Ah, ko pomislim na resno in delavno življenje, ki sem ga živel v tvojih letih...«

»Bedasto življenje!...«

»Ti praviš bedasto življenje!... Ampak, nesrečnež, ravno iz neprestanega napora tega bedastega življenja se je oblikoval ves naš sedanji položaj... Če bi jaz v tvoji starosti ne bil vstajal sleherni dan ob petih, če bi ne bil delal v tovarni kot kak delavec... bi bil danes ti sam delavec in namesto malenkosti, ki jo zahtevam od tebe in ki mi jo

odrekaš, bi bil prisiljen brez vsake olepšave služiti si kruh v potu svojega obraza...«

»Pomagaj bi si pač drugače!«

»Kaj misliš s tem...«

Gospa Hughe skuša posredovati.

»Nikar tukaj!... Rotim vaju...«

Toda obo moža si stojita nasproti vzravnanu kot borivca... tu delo... tam praznovanje... (Dalje)

—o—

NERODOVITNO PLEME

Pleme Morlei v Južnem Sudanu je postalo zaradi epidemije spolnih bolezni leta 1955 nerodovitno. Zato pripadniki tega plemena zdaj kupujejo ali ropajo otroke pri bližnjih plemenih. Tako poroča sudanski dnevnik »Al Ayam« navajajoč neko uradno poročilo. Zamorci plemena Morlejcev so se omejevali prvotno na to, da so kupovali otroke od sosednega plemena Dinka, potem pa so začeli otroke tudi krasti; ugrabljajo pa tudi ženske, v upanju, da bodo z njimi lahko imeli otroke. Pri takih roparskih pohodih Morlejcev nad sosedna plemena je bilo ubitih doslej že 1144 ljudi. Morlejci so ugrabili 27 otrok in žensk, poleg tega pa so odpeljali s seboj še 2948 glav goveje živine.

Iz Goriške

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE — TRST

Pavel Golia

J U R Č E K

pravljica v štirih dejanjih s prologom

Scena: Demetrij Cej

Kostumi: Marija Vidau

Glasba: Aleksander Vodopivec

Režija: Mario Uršič

V soboto, 17. maja ob 10.30 v gledališču A. Ristori v Čedadu.

IZŠLA JE 4. ŠTEVILKA MLADIKE

Te dni je izšla 4. letošnja številka Mladike s pestro vsebino. Na prodaj je v Tržaški knjižarni.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

pohištvo

kozman

VABIMO cenjene odjemalce najobiščeje NOVO TRGOVINO S POHIŠTVOM v Ulici Castaldi 3 v Trstu - Tel. 762966 (pri Trgu Garibaldi).

OGLEDALI si bodo med drugim edino razstavo na Tržaškem vseh vrst izdelkov z n a n e TOVARNE MEBLO (kmečke dnevne sobe, skrinje, kmečki koti itd.) in velik izbor kuhinj Podjetja CUMINI.